

Valik ehitusalaseid termineid

Puitmaterjal

CLT-plaat (<i>Cross Laminated Timber</i>)	puitplaattoode, mida valmistatakse laudade või lattide mitmes ristipidi kihis liimimise teel.
Höövelmaterjal	üldnimetus vähemalt kolmest küljest hooveldatud puitmaterjali kohta.
Jämehooveldus	hooveldamisviis, mille puhul kasutatakse suurt etteandmiskiirust ja väikest hooveltera sügavust. Seetõttu jääb hoovljälg kare ja tootel võib esineda hoovliterast puutumata jäänud alasid ning hooveldamisest jäänud harjandeid.
Külg	saematerjali tüki laiem külg.
Lihtlõigatud puitmaterjal	servamata puitmaterjal, millel on saepind ainult kahel vastasküljel.
Liimitud saematerjal	järeltöödeldud saematerjal, mis on valmistatud liimimise teel, kuid ei vasta liimpuidu standarditele.
Liimpuit	järeltöödeldud saematerjal, mis on valmistatud vähemalt maksimaalselt 45 mm paksuse lamelli kokkuliimimise teel. Lamellid paiknevad üksteise peal ja nende süü on liimpuittoote pikkuse suunaliselt.
Pealne külg	nähtavale jääv külg.
Peenhooveldus	hooveldamisviis, mille puhul on hoovljälg sile, tootel pole märgata saagimiskonarusi ega hoovlist jäänud harjandeid.
Peensaetud pind	pinnastruktuur, mis tekib kuiva puidutooriku saagimisel lintsaega või spetsiaalsel tööpingil näiteks koos hooveldamisega.
Pindmine materjal	saematerjal, mis valmistatakse väljastpoolt palgi keskosa.
Pinnatud palk	puitmaterjal, mis valmistatakse palgilt pindlaudu maha saagides ainult kahelt vastasküljelt. Pinnatud palki saab valmistada laasturiga.
Profiilhooveldatud saematerjal	saematerjal, mille tükkiidele on peenhoovelduse ja/või jämehooveldusega antud täisnurksest erinev kuju.
Puitmaterjal	üldnimetus saetud ja hooveldatud puidu ning ümarpuidu kohta.
Saematerjal	üldnimetus igast küljest saetud puitmaterjali kohta.
Sulundlaud	profiilihooveldatud laud, mille ühes küljes on soon ja teises keel. Soon ja keel võivad paikneda serva keskel (täissulund) või serva ääres (poolsulund).
Surveimmutatud puitmaterjal	järeltöödeldud puitmaterjal, millesse töötamise käigus on viidud ülerõhu abil puidukaitseaineid.
Säsimaterjal	saematerjal, mis valmistatakse palgi keskosast.
Säsitükk	puidutükk, mis saadakse palgi keskelt. Säsitükk sisaldab puu südamikku.
Südamikuvaba saagimine	saagimisviis, mille puhul toodetakse säsivaba saematerjali.

Tagumine külg	see külg, mis pole mõeldud nähtavale jätmiseks.
Termotöödeldud puitmaterjal	järeltöödeldud puitmaterjal, mis valmistatakse termotöötlusprotsessis. Protsessi käigus muudetakse puidu omadusi soojuse abil.
Toorsulundlaud	profiilitud laud, mille pealmine külg on saepinnaga ja tagakülg jänehööveldatud.
Vineerpuut (LVL = Laminated Veneer Lumber)	puidutoode, mis on valmistatud maksimaalselt 6 mm paksuse vähemalt viie spooni kokku liimimise teel.
Ümbertringi hööveldatud saematerjal	saematerjal, mille tükide kõik küljed on peenhööveldatud.

Betoon, segud ja tasandus

Betoon	on tsemendi, kivimaterjali ja vee segu, mis omavahelise reaktsiooni tulemusena kivistub kivilaadseks materjaliks
Eeltasandus	eeltasandada võidakse tasandussegu või mördiga näiteks sirglatti abiks võttes.
Eeltöötlus	eeltöötluise all mõeldakse siin aluse töötlemist näiteks siis, kui betoonalus võiks põhjustada tasandussegu mullitamist.
Mosaiikbetoon	mosaiikbetoonisegust valatud või pressitud lihvitud pinnaga toode.
Mosaiikbetoonisegu	tsemendi, valitud mosaiikbetooni jaoks mõeldud täiteaine ja vee kivistumata segu. Mosaiikbetooni võib valmistada kas eraldi ainetest või valmissegust ja veest tootejuhendi järgi.
Tasandatud pinna tasasus	Tasandatud pinna tasasuse all mõeldakse pinna kõverust ja lainetust.
Tasanduskiht	on tarindikiht, mis koosneb ühest või mitmest tasandussegukihist. Tasandamise eesmärk on siluda aluse konarusi ja moodustada piisavalt ühetasane, sile ja ühtlane pind võimalike katematerjalide alla.
Tasandussegu	on ehitiseosade tasandamiseks mõeldud toode, mis koosneb sideainest, täiteainest ja lisaainetest. Tasandussegud võib jaotada <ul style="list-style-type: none"> • valmissegudeks, mis on kasutusvalmis tooted ja • kuivsegudeks, millele lisatakse enne kasutamist vesi.
Tasandustöö	hõlmab tööühma poolt mõõtmisi, tasandatava pinna kruntimist ja kaitsmist, tasandussegu valmistamist ja peale kandmist (tasandamist) ning tasandatud pinna lihvimist, sellelt tolmu eemaldamist ja järeltöid. Tasandatakse harilikult käsitsitööna ilma latte või šabloone abiks võtmata <ul style="list-style-type: none"> • laustasandusena (ülenitasandusena), mispuhul tasandussegu kantakse kogu tasandatavale aluspinnale, • osatasandusena, mispuhul töödeldakse kõige rohkem 50% tasandatavast alast. Osatasandust võib teha enne laustasandust või pärast seda

Terratso	mosaiikbetooni kohta rahvusvaheliselt kasutatav nimetus/termin. Terratso võib eespool kirjeldatud mosaiikbetoonist erineda side- ja täiteaine poolest.
Täitevõime	on tasandussegu valmistaja poolt teatatud ühe tasanduskorraga saavutatava kihi paksus.
Õgvendamine	tähendab suuremate ebatasasuste silumist näiteks mördiga.

Hüdroisolatsioon

Arvutuslik põhjavee pind	on projekteerimisel lähteandmena kasutatav teave põhjavee taseme kõrgusest. Mere läheduses järgib põhjaveetase veekõrguse muutumist meres, ning seda ka lühiaegsete merepinna tippkõrguste ajal.
Bituumenilahus	bituumenist ja haihtuvast lahustist valmistatud lahus. Selles võib sisalduda täite- ja lisaaineid. Liigi võib teada anda kahe numbriga, millest esimene tähistab viskoossust 50 °C juures ja teine bituumeni pehmenemistäppi.
Bituumen-rullmaterjal	(bituumenrullmaterjalid ja modifitseeritud bituumenrullmaterjalid) on tugikihiga rullmaterjal hüdroisoleerimiseks, milles isolatsioonimaterjaliks on bituumen või modifitseeritud bituumen. Enamlevinud tugikihid on polüestrist või klaaskiust. Sagedamini kasutatavad modifitseerimisained on SBS (kummibituumen) või APP (plastbituumen). Eestis kasutatavad hüdroisolatsiooni rullmaterjalid on peamiselt kummibituumenmaterjalid.
Drenaažikiht	tähendab pinnase kuivendamiseks maapinna alla tehtud vett juhtivat tarindit või jämedateralist pinnasekihti, mille kaudu vesi kuivendatavalt alalt ära valgub või pumbatakse.
Drenaažisüsteem	tähendab drenide, drenaažikihtide, drenaažikaevude, kontrolltorude ja kogumiskaevude poolt moodustatavat ning vajadusel üleujutusklapi ja/või pumbaga varustatud süsteemi hoone aluspõhja või muu sellise kuivendamiseks.
Hüdroisolatsioon	materjalikiht, mis koos vuukidega talub korduvat märgumist ja mille ülesandeks on tõkestada vee vedelal kujul tungimine tarindisse survejõu mõjul või kapillaartõusuna, kui tarindi pind märjaks saab.
Kapillaartõus	kapillaartõusu all mõeldakse vee edasiliikumist materjali poorides poori alarõhu erinevuse mõjul. Pori alarõhk määratakse õhurõhu ja materjali pooridesse sidunud vee rõhu vahelise erinevusena.
Katkematu (pidev) hüdroisolatsioon	hüdroisolatsioon, mis veesurve mõjul jääb veetihedaks.
Katkev hüdroisolatsioon	hüdroisolatsioon, milles on tihendamata ülekattevuuke või selliseid tihendatud vuuke, mis ei jää veetihedaks veesurve mõju all (näiteks vundamendikate).

Kummibituumen	on osaliselt elastne (vetruv, painduv) mass, mis saadakse bituumenile SBS-elastomeeride lisamisega sellises koguses, et bituumeni venivus ja painutatavus madalatel temperatuuridel paraneb tähelepanuväärset. Liik antakse teada kahe numbriga, millest esimene tähistab pehmenemistäppi ja teine penetratsiooni (näiteks KB 100/50).
Modifitseeritud bituumen	on mass, mis sisaldab bituumenit ja selle teatud omadusi parandavaid lisaaineid. Kasutatavamad modifitseeritud bituumenid on SBS (stüreen-butadieen-stüreen)-kummibituumen ja APP (atakiline polüpropeen)-plastbituumen.
Niiskustõke	materjalikiht, mille peamine ülesanne on tõkestada kahjustav niiskuse liikumine kapillaartõusuna või veeauru difusioonina tarindisse ja selle sees.
Puhutud bituumen	on plastne (vormitav). Seda valmistatakse puhudes õhku läbi destillitud sulabituumeni. Liik antakse teada kahe numbriga, millest esimene tähendab pehmenemistäppi ja teine penetratsiooni (näiteks B95/35).
Survehüdrolatsioon	on materjalikiht, mis peaaegu veetihedana koos alustarindi, tihenduskihtide (näiteks bituumenrullmaterjal) ja vuukidega talub tarindile ettenähtud pidevat veesurvet kogu tarindile projekteeritud eluea jooksul. Selle ülesanne on tõkestada vee kahjustav tungimine tarindisse veesurve mõjul.
Veeauru difusioon	on veeauru osarõhkude vahe (praktiliselt veeaurusisalduse erinevuse) põhjustatav veeauru liikumine õhus või materjali poorides.
Veesurve	moodustub põhjavee survest. Selles kirjutises tähistatakse seda sügavusena meetrites.
Vooluruum	on alusmüürist väljapoole vee ärajuhtimiseks ettenähtud ruum. Selle seinad tehakse niisugused, et need võivad läbi lasta pisut pinnase tagasitõkest sinna voolavat vett. Vesi pumbatakse alusmüüri juurest sademeveekanaliseerimisele.

Mõõtmine ja tolerantsid

Asukohatolerants	Asukohatolerants on punkti, joone või pinna asukoha kõikumise lubatud suurus mähkimisel või paigaldamisel põhiasukoha või võrdlusasukoha suhtes.
Ehitushälve	Ehitushälve on valmistarindi detaili punkti, joone või pinna tegeliku asukoha ja vastava baasasukoha vaheline erinevus. Praktiliselt määratakse ehitushälve, kasutades valitud detaili punkte, jooni või pindu.
Ehitustolerants	Ehitustolerants on ehitusel olevate märkepunktide või -joonte suhtes määratletud ruum, mille piiridesse peab jääma detaili punkt, joon või pind. See märgitakse tavaliselt kas baasmõõtmete ja piirhälvete või piirmõõtmete abil. Valmistustolerants, mähkimistolerants ja paigaldustolerants moodustavad üheskoos ehitustolerantsi. Ehitustolerantsi suurus tuleneb tarindi rahuldava toimimise nõuetest.

Mahamärkimise asukohahälve	Mahamärkimise asukohahälve on mahamärgitud punkti või joone tegeliku asukoha ja vastava baasasukoha erinevus. Asukohahälbe või -tolerantsi täielik määratlemine eeldab hälvete või tolerantside teada olemist kahe- või kolmemõõtmelisena teatud baasasukohast.
Mahamärkimishälve	Mahamärkimishälve on mahamärgitud punkti, joone või pinna tegeliku asukoha ja vastava baasasukoha erinevus.
Mahamärkimistolerants	Mahamärkimistolerants on ehituskohas olev märkepunktide või -joonte suhtes kindlaksmääratud ruum, mille piirides mahamärgitud punkt või joon peab asuma. Mahamärkimise asukoha- ja suunatolerants moodustavad üheskoos mahamärkimistolerantsi.
Mahamärkimise suunahälve	Mahamärkimise suunahälve on mahamärgitud joone tegeliku suuna ja vastava baassuuna erinevus. Suunahälbe või -tolerantsi täielik määramine eeldab hälvete või tolerantside teada olemist kahe- või kolmemõõtmelisena teatud baassuuna suhtes.
Mõõtmetolerants	Mõõtmetolerants on detaili määratud suunalise mõõtme, näiteks pikkuse, laiuse, kõrguse, sügavuse või läbimõõdu kõikumiseks lubatud suurus.
Nurgahälve	Nurgahälve on tegeliku nurga ja vastava baasnurga erinevus.
Nurgatolerants	Nurgatolerants on detaili sirgete joonte või tasapindade vahelise nurga kõikumise lubatud suurus.
Paigalduse asukohahälve	Paigalduse asukohahälve on detaili punkti, joone või pinna tegeliku asukoha ja vastava võrdlusasukoha erinevus pärast paigaldamist. Paigalduse asukohahälbe või -tolerantsi täielik määramine eeldab hälvete või tolerantside teada olemist kahe- või kolmemõõtmelisena mahamärgitud punktide ja tegeliku kuju poolt määratud võrdlusasukohast.
Paigalduse suunahälve	Paigalduse suunahälve on detaili joone või pinna tegeliku suuna ja vastava võrdlussuuna erinevus pärast paigaldamist. Paigalduse suunahälbe või -tolerantsi täielik määramine eeldab hälvete või tolerantside teada olemist kahe- või kolmemõõtmelisena mahamärgitud punktide ja tegeliku kuju määratud võrdlussuunast.
Paigaldushälve	Paigaldushälve on detaili tegeliku asukoha ning samasuguse detaili tegeliku kuju ja mahamärgitud punktide ja joonte poolt määratud võrdlusasukoha vaheline erinevus. Praktikas määratakse paigaldushälve kasutades detailil valitud punkte, jooni või pindu.

Pildiallikad

Fotod

Bosch Oy: lk 140 (vas.)
Bauroc AS: lk 43 (all), 57 (all), 61, 219 (vas.)
Destia Oy: lk 122
E. Vuorio Oy: lk 88 (ülal par.)
E-Betoonelement OÜ: lk 215
Estria Metall OÜ: lk 203
ET Infokeskuse AS lk: 100, 147, 176, 214, 228 (keskel)
Fall Safe: lk 74 (par. all), 131 (all), 132 (par.)
Firest-Consult OÜ: lk 84, 119
Framm AS: lk 218 (ül.)
Hitachi Power Tools Finland Oy: lk 88 (all vas.)
Honeywell Miller: lk 132 (vas.), 133
K-Rauta: lk 27 (ül.), 34, 35, 36 (all), 37
Leijona Group: lk 74 (ül.), 123, 124, 125, 127, 128 (kesk. ja all)
Leica Geosystems Oy: lk 139 (par. ja all vas.)
Makita Oy: lk 40 (all par.), 85 (ül. par.), 86 (ül. vas. ja ül. par.), 87 (ül. par.), 88 (all vas.), 89 (all vas.), 205, 219 (kesk. vas.)
M. Alander Oy: lk 198 (ül.)
Mikrovai OÜ: lk 175
Mira ehitusmaterjalid OÜ: lk 46 (par.), 51
Myllärinen, Tomi: lk 14, 28, 29 (ül. vas. ja par.), 78, 101 (ül.), 115 (vas.), 165, 166, 167, 171 (kesk. ja al.), 174, 177, 178, 179, 180, 181
Pahajoki, Hannu: lk 190, 201 (all), 204
Peetri Puit OÜ: lk 15
Ramirent Baltic AS: lk 180 (vas.)
Saarikko, Juhani: lk 84 (ül. par.), 94, 112, 187, 188 (ül. par. ja all par.), 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 201 (ül.), 208, 209, 211, 236
Saint-Gobain Weber Oy: lk 57 (par.), 61 (ül.), 219 (all vas.), 220 (all)
Saint Gobain Eesti AS: lk 41, 42, 44 (ül.), 45, 46 (vas.), 54, 59, 60 (all), 63, 217 (ül.)
Sakret OÜ: lk 43 (ül.)
Sanoma Pro Oy: lk 52, 114 (ül.), 129, 171 (ül.)
Sarjalaite Oy: lk 87 (all par.)
Shutterstock: kaas, 7, 8, 13, 15 (ül.), 16, 18, 20 (par.), 22, 23, 24, 25, 26, 27 (all), 29 (all), 30, 34 (ül.), 36 (ül.), 38, 39, 40 (ül. ja vas. all), 41 (vas.), 43 (vas.), 44 (vas.), 47, 48 (all), 49 (all), 59, 62 (all), 64, 65, 68, 71, 72, 73, 75, 77, 79, 83, 84 (all par.), 85 (vas. ja all par.), 86 (all vas. ja all par.), 87 (vas. ül. ja vas. all), 88 (ül. vas.), 89 (par. ja ül. vas.), 90, 91, 93, 97, 98, 99, 101 (all), 102, 109, 113, 114 (all), 115 (par.), 117, 128 (ül.), 137, 138, 139 (ül. vas.), 140 (par.), 147, 160, 161, 163, 169, 173, 175(ül.), 182, 183, 188 (ül. vas.), 202, 206, 207, 216, 217(all), 218 (all), 219 (all par. ja kesk. par.), 220 (ül.), 221, 222, 227, 228 (ül., vas. ja all), 229, 230, 233, 237
Sisäilmayhdistys ry.: lk 20 (vas.)
Sievi Oy: lk 126
Taskutark OÜ: lk 172
Timbeco Woodhouse OÜ: lk 106
Uninaks AS: lk 44 (all.), 49 (ül.)
Vandernet/Petzl: lk 74 (vas. all), 131 (ül.)
Wienerberger AS: lk 3, 53, 55, 56, 62 (ül.)

Joonised:

Haarala, Ilpo: lk 148-159
Kimpimäki, Katja: lk 64, 67, 173, 174, 189, 225, 226, 228, 229
Malassu, Katja / Sanoma Pro Oy: lk 35, 170, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240
Mecmetal Oy: lk 59
NCS Estonia OÜ: lk 22 (vas)
Saastamoinen, Nea: lk 16, 18, 20, 21, 22 (par.), 23, 24, 36, 66, 68, 74, 76, 81, 92, 116 (all), 140, 141, 142, 143, 144, 191, 199, 204, 205, 213
Saint-Gobain Weber Oy: lk 58
Shutterstock: lk 116 (ül.), 135, 136
Sievi Oy: lk 126
Työturvallisuuskeskus: lk 119 (all vas.)